

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

25. De Obligatione, & obseruatione præceptorum tam in religione, quam
extra, quæstiones duæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

proponente & docente. Sed ad propositum sufficit expositio duplex inducta ex glo.

Ad id verò quod dicitur, quòd per solam mortem charitas non perficitur, responderetur quòd sola mors nò perficit charitatem: sed solus Deus gloriosus inueniens hominē in morte liberum à culpa, & pœna peccatis commissis debita perficit charitatem, lumen gloriæ illi infundendo, & ad visionem fruitionem que suæ maiestatis illum admittendo. Aug. die 14. Octob. 1518.

QVAESTIO H.

An iustus timendo penam peccet.

VTRVM Iustus timēdo pœnam, peccet. Et uidē q̄ sic: primò, quia iustus, nihil timere debet nisi solum Deum. Tum secundo, quia timor pœnæ est ex amore sui, qui est peccatum: charitas. n. non querit que sua sunt: primæ ad Corin. 13. ab Apost. vituperantur 2. ad Tim. 3. Homines seipfos amantes: & infinite ad hoc sunt autoritates. Tū tertio, quia ratio suffragatur, quia odio hēns penam plus amat suam quietem, quam Dei iustitiam & voluntatem: hoc aut̄ constat esse iniquum. Quarto, quia timor omnis ex diffidentia est: iuxta illud, Confidite, nolite timere, & similia: diffidentia autem peccatum est: ergo, &c.

Ad euidentiā huius quæstionis sciendum est quòd timor & dolor conueniunt in materia hac, scilicet pœnæ, vt patet, & vtrunque est de his, que nobis nolentibus accidunt (vt Aug. dicit) quamuis differenter: quia dolor de presenti, timor de futuro est malo. Vnde sicut contingit rectè & non rectè dolere de presenti malo pœnæ, ita contingit rectè & non rectè timere futurum malum pœnæ: nā si dolor, quantumcunque magnus sit, voluntatem hominis à diuinis p̄ceptis, non auertit, rectè triflamur & dolemus de malo, quod patimur. Et vtrunque clare videmus in Domino Iesu: qui ait, tristis est anima mea usq; ad mortem. Et rursum, O vos omnes qui transitis per viam, videte si est dolor similis sicut meus. Et similiter timor futuri mali pœnæ quantumcunque sit, si non auertit hominem à diuinis p̄ceptis, rectus est. & hoc et̄ est videre in domino Iesu, qui cepit pauere & tēdere, Mar. 14. Tūc autem tam dolor, quam timor malus est, quando hominē abducit à Dei mandatis, vt patet in his qui dolore & timore fidē negant, vel quicquam aliud mandatorum omittūt. Ex quibus clare patet, quod nec dolor de presenti malo pœnæ, nec timor de futuro, est secundum se malus; alioquin nunquā esset rectus. Nec dissoluitur ab homine mortali quantumcunque perfectissimo, alioquin non inuentus fuisset in Christo omnium perfectionum fonte. Et hinc prouenit quòd timor pœnæ quæque vituperat, & quandoque non, sed nature testis est bonæ. Et p̄pterea iustus timendo penam infra limites nature ac rectæ rōnis, nullo modo peccat, nisi Christi peccauerit, quod est blasphemia.

Ad obiectionem primam in oppositum dicitur, q̄ naturalis timor mali pœnæ infra limites rationis rectæ cōsistens, non est timoralterius, quam Dei ut infligentis pœnam, quoniam non est malum pœnæ in ciuitate, quod non fecerit Dominus. Timor. n. solius Dei, vt punitoris, non excludit timorem rectum pœnarum, vt patet.

Ad secundam dicitur, quod amor sui duobus modis in sacris literis sumitur. Primò pro amore sui secundum id quod est ex naturalibus, siue gratiis Dei donis, & sic amor sui est de p̄cepto nature. Et ad huius sui amoris imitationē p̄cepto Deo, Di-

liges proximū tuū sicut teipsum, & s̄m hoc Apostolus dicit, Nemo vnquam carnem suā odio habuit, & Dñs, Dedi dilectam animam meā in manus, &c. Alio modo sumitur pro amore sui s̄m id quod ex peccato h̄t: puta pronitatem ad malū, auersionē a Deo, & h̄mōi, & sic amor sui non est rectus: debet enim homo odisse in se quicquid mali h̄t, in quantum est malum, amor enim non nisi boni est.

Quocirca si timor ex amore sui secundum Dei in se dona naturalia, vel gratuita procedit, & infra rōnis rectæ limites, sistit, nullum peccatum est, sed testis est bonæ nature, bonitatisque diuinorum effectuum amabiliū. Si autem prouenit ex amore sui secundo modo, sic est peccatum: sicut & ipse sui amor, qui est fundamentum ciuitatis diabolice. Vnde prudentis lectoris erit discernere quādo scriptura canonica, vel doctorum loquitur de amore vel odio sui primo modo, & quādo secundo modo, & sic non falleret. Quod. n. d̄r. Erunt homines seipfos amantes, de amore sui. quantum ad id quod peccati est refertur, & sic de aliis vituperatis amoribus sui. Quod autem dicitur, Charitas non querit que sua sunt, multiplicetur a glo. exponitur. Primo referendo communiter ad ea quæ ipsius charitatis esse p̄nt materia, & exponit apponendo ly tantum: hoc est, charitas non tantum querit que pro ipsa in habent ipsam sunt: sed etiam, que pro aliis sunt: secundo exponendo de temporalibus bonis, & sic vel non repetit ablata, vel non est amatrix pecuniarum. August. autem in regula exponit de eisdem temporalibus; quia communia propriis non propria communibus anteponit. Ex quibus omnibus patet, quod in nullo obstat hæc autoritas dictis.

Ad tertiam dicitur, q̄ maior est vniuersaliter falsa: Christus. n. testatur & se nolle mortis pœnam, & se tamen plus velle Dei voluntatem quam suam, quum dixit, Veruntamen non sicut ego volo, quo ad primum: sed sicut tu vis, quo ad s̄m. Et similiter accidit in omnibus rectè tristibus & timentibus: habent. n. simul nolle seu odium respectu malorū ex amore naturali quietis, a malis (quo ad hoc Aug. dixit, q̄ sunt de his que nobis nolentibus accidunt) & velle respectu diuinæ voluntatis, iustitiæ & p̄cepti: alioquin non susteret tristitia aut timor infra limites rectæ rationis. Et propterea falsum esse liquet q̄ odio habens pœnam & appetens non pati, plus amat se & suam quietem, quam Dei iustitiam, p̄ceptum aut voluntatem.

Ad quartam dicitur falsum esse, q̄ omnis timor sit ex diffidentia: quamuis enim timor, quia spei opponitur, minuat ex confidentia, & ex diffidentia augeatur, non semper tamen ex diffidentia oritur, vt patet de timore Christi, in quo nulla fuit diffidentia. Et de timore Hiero. ad Eustochium dicētis, Ego ille qui timore gehennæ tali me carcere damnaueram, & tū nunc maximè confidebat de Diuina gratia. Vnde autē oriatur vniuersaliter timor, alterius est negotij: sat est q̄ non est opus culpabilem semper esse. August. die 12. Octob. 1518.

TRACTATUS VIGESIMVSQVINTVS,
De obligatione, & obseruatione p̄ceptorum
tam in Religionē, quam extra, in duas
quæstiones diuisus.

SVMMARIVM.

- 1 Num quodlibet p̄ceptum obliget ad mortale.
- 2 Num religiosus factus episcopus ad obseruandas regulares ex debito legati teneatur.

QVAE-

QVAESTIO I.

Num quolibet praeceptum obliget ad mortale.

Veritur Vtrum omne praeceptum obliget ad peccatum mortale. Et videtur qd sic, quia communis animi cōceptio est, quicquid sub praecepto positum est, ad mortale peccatum obligare, in tantum, quod percunctantibus de aliquo actu an cadat sub praecepto, vbi responsum est affirmatiue, statim intelligitur obligatio ad mortale peccatum.

In oppositum autem est, quia sequeretur omnē actum cuiuscunque vitii esse peccatum mortale. qd constat esse falsum. Et patet sequela: quia euitatio cuiuscunque vitii cadit sub praecepto.

Ad euidentiā huius dubii sciendum est, quod praeceptum contra consiliū distinctum in hoc a consilio differt, quod consiliū est de bonis, quorum opposita non sunt mala, datur enim consiliū de Virginitate, quā si quis noluerit seruare, nec peccat, ut patet 1. ad Cor. 7. & simile est de aliis. Praeceptum autem de his bonis, quorū ommissio mala est mortaliter: solum. illi virtutum actus sub praecepto cadunt, quorum ommissio peccatum est: ut patet discurrendo. Et propterea Apostolus ibidem dicit, de Virginitate praeceptum Domini non habeo, consiliū autem do, & subdit, quod si nupserit virgo, nō peccat. Habet ergo praeceptum pro materia actum bonum, cuius oppositum est peccatum, & e contrario omne peccatum opponitur alicui commissiōni vel ommissiōni praecepti. Quod ex eo patet, qd trifariam diuisis actibus (quia aut praecepti, aut consulti, aut in differentes sunt) neq; contra in differentia, neq; contra consulta agendo vel omittēdo peccatum incurritur: restat igitur vt quod peccatū sit, opponat cōmissiōi vel ommissiōi praecepti. Quo fit, vt euidenter hinc sequatur, non quicquid claudinur sub praecepto, inculū habere mortale: nisi quis putet omne peccatum esse mortale. Si n. omne peccatum opponat alicui praecepto, & non omne peccatum est mortale, clare sequitur, qd aliquod peccatū est contra praeceptum qd non est mortale. Sed quō hoc fit, declarandum restat. Scito qd praeceptorum moralium (de quibus solis est sermo) quaedam habent pro materia bonos actus quorum cōtrariū cōtrariatur charitati: vt patet de praeceptis fidei & iustitiā. Sunt enim de credendo articulos fidei, & de tribuendo vnicuique quod suum est; quorum contraria (vt infidelitas & iniustitia) contra charitatem sunt illa contra dilectionē Dei, ista contra dilectionem proximi. Quaedam verō habent pro materia actus bonos, quorum contraria non contrariatur charitati: vt patet de praeceptis abstinentiā, affabilitatis, vrbānitatis, & similibus. Sunt enim de obseruandis modis debitis in sumendo cibum, aut conuersando, aut iocando: quorum contraria, ut species gulae & rusticitatis non sunt contra charitatem Dei & proximi, quamuis mala & peccata in genere moris sint. Spectandū est ergo ad charitatē, quā discernendum est praecepti vinculū ad mortale peccatum, quia solum per mortale peccatum charitas tollitur & omne peccatum mortale charitatem tollit. Si n. praecepti violatio charitatem tollit, ad mortale peccatum obligat: si autem non tollit charitatē quis tollat quācumq; aliā virtutē, ad mortale peccatū non obligat. Charitas n. est aīa vita: quae quia per peccatum mortale tantum tollitur, ideo peccatum tollens ipsam, mortale appellatur, tolli autem

A charitatem solummodo constat per id quod contrariatur dilectioni Dei, aut proximi. Et propterea duo sunt genera moralium praeceptorum, quaedam habentium vinculum peccati mortalis: & sunt illa sola, quae praecipunt aliquam commissionem vel omissionem necessariam ad dilectionem Dei vel proximi. Necessariam aut dico vel simpliciter: ut in quibusdam praeceptis naturalis iuris: ut Deū esse colendum, non esse adulterandum, & huiusmodi. Vel ex suppositione: ut in quibusdam praeceptis diuini, vel humani iuris: ut, suscipiendum esse Baptismum, obseruandos esse tales dies festiuos, & hmoi; sunt. n. hae necessaria ad salutem, quia sic instituit Deus, vel ecclesia. Quaedam habentium vinculum peccati uenialis tantum: & hae sunt, quorum uolatio stat cum charitate Dei & pximi. Siue sint de iure naturae: vt, non esse mentidū, esse affabile & hmoi; siue sint de iure positio: ut, benedicendam esse mensam a clericis, & huiusmodi. Peccat enim violantes hae praecepta, sed non mortaliter. Vñ patet, quod non omne praeceptum habet vinculum peccati mortalis. Et si ad hae distinctionem aduertissent priores, non concludissent aliquid esse de consilio, ex eo qd non est in praecepto habente vinculum peccati mortalis. Crediderim quoque ego multanos habere hodie secundum animi communem conceptionem pro praeceptis habentibus vinculum peccati mortalis, quae si a patribus cum hac distinctione fuissent interpretata, non haberemus hodie hae sub praecepto vinculi mortalis, vt est praeceptum de ieiunio, &c. Multa n. sunt opinione mea, & infinita positiui iuris praecepta moralia absque vinculo peccati mortalis. Sub huiusmodi siquidem morali non mortali praecepto cadit tota regula beati Augustini ex eo qd in principio dicitur: Hae sunt quae ut obseruatis, praecipimus in monasterio constituti: & quod monachi carnes non comedant. de consec. dist. 5. carnem. &c.

Ad obiectionem ergo in oppositum dicitur, qd quia nominibus utendum est, ut plures vtuntur, Praecepti nomen dupliciter inuenitur. Primo scdm proprietatem significationis suae, & sic praeceptum in Politicis seu Moralibus distinctum cōtra consiliū in duo secatur genera, ut declaratum est. Alio modo per antonomasiam; & sic praeceptum antonomasice dicitur solum illud quod habet vinculum peccati mortalis. Et hinc orta uidetur ista communis vox. Romae, die 14. Februarij, 1518.

QVAESTIO II.

Num religiosus factus Episcopus ad obseruantias regulares ex debito legali teneatur.

Veritur, an religiosus factus episcopus teneatur ex debito legali ad obseruatias regulares. Et vt qd non: quia in Decretis, 18. q. 1. c. unico, dicitur, quod monachus factus episcopus electione canonica, est absolutus a iugo regulae professionis monasticae; constat. n. absolutum a iugo legis, non teneri debito legali ad legis obseruationem. Et cōfirmatur ex glo. ibidem dicente, quod non tenetur ad ieiunia: similis enim ratio est de aliis.

In oppositum autē est authoritas & ratio S. Th. in Secunda secundae q. 185. art. 8. dicentis, quod tenetur ad omnia non repugnantia episcopo: quia dispositio non tollitur adueniente perfectione, sed magis perficitur. Et cōfirmatur hoc, quia aliter sequeretur, quod monachus episcopus gauderet beneficio capituli explicati, extra de obser. iei. ubi cōceditur in die natalis Domini eius carnum, etiā feria 6. eis, qui nec voto, nec regulari obseruantia sunt

* Aliis habetur, mortaliter, seu mortaliter.

sunt astricti ad abstinētiā a carnibus. Consequēs autē ut falsam: quia constat exceptionem illā comprehendere monachos, quibus regularis institutio carnes inhihet, absque tamē peccati mortalis nota.

Ad euidentiam huius dubitationis sciendū est, quod dupliciter aliquis tenetur ad aliquid obseruandum, uel ex debito legali, uel ex debito morali tantum. Dico autē tantum, quia debitum legale, claudit in se morale debitum, & addit supra illud legalitatem. Appellatur autem, & est debitum morale, uinculum ex recta ratione, debitum uero legale est uinculum ex lege. Ita quod uis obligatiua in debito morali, ex sola recta ratione, ut a coactiua uirtute proficiscitur: siue habeat aliud de occasione, siue non. Tenetur enim quilibet ex debito morali ad non mentendum; quia naturalis ratio sic dicit ueritatem sectandam, ut contrarium secundum se prauum diffiniat, & simile est de uinculo ad uitanda quolibet uitia. Tenetur quoque princeps ad obseruationem legis communis ex debito morali (iuxta illud, Patere legem, quā tu ipse tuleris: extra. de const. c. quum oēs, & Dominicā reprehensionē, Matth. 23. Dicunt & non faciunt) quamuis non tenetur ad legis obseruationem ex debito legali: quā lex non hēt uim coactiuam supra principem. Verum huiusmodi debitum morale ex naturali ratione sola, ut a uirtute coactiua uim hñs, occasionaliter ortum hēt a lege extāte: nam nisi lex maneret in suo robore, rō naturalis non obligaret principē ad illius obseruationem, sicut nec subditos, quos lex primo, & recta rō secundo obligat, ut uis coactiua ad legis eiusdem obseruationem. Debitum autē legale est, quod a lege, ut a coactiua uirtute est: lex enim nisi habeat coactiuam uirtutē, lex non est, ac per hoc respectu illius supra quem non habet uirtutem coactiuam, lex non est simpliciter & absolute, sed secundum quid, sicut directiua. Et propterea dicitur & bene, quod princeps solutus est legibus: quia scilicet lex simpliciter & absolute non est supra eum: quia non ligatur coactiua uirtute legis. Et quia uis coactiua legum per legis actum punitiuum exercetur, ut proprium actum; quia poena est proprium legis medium: per quod ad sui obedientiā inducit, ut S. Tho. docuit in prima secunda. quaest. 92. art. 2. ideo illi soli subsunt uirtuti coactiuae legis, qui legum penas incurrunt contrafaciendo, Qui autem suapte natura non ex priuilegio, legum penam non incurrunt, quantumcūque contra precepta legum agāt, uirtuti coactiuae legis non subiiciuntur. Quocirca, quia religiosus factus episcopus non subiacet poenis regulę aut statutorum regularium (quod ex eo patet, quod si puniendus est, non punitur secundum regularia instituta, sed secundum sacros canones, sicut reliqui episcopi) consequens est, ut religiosus factus eps non tenetur ex debito legali ad obseruatiōes regulares. Et quia censurati & peccati mortalis poena ad uim coactiuā legis spectant, ideo nō incurrunt censuras aut mortale peccatum, si huiusmodi ex regula, aut constitutionibus tñ prohibeantur, oppositum faciēdo, quamuis peccet mortaliter aliquod trium essentialium uotorum transgrediēdo: quia ad illorum obseruationem ex uoti uinculo, cessante lege tenetur. Tenetur tñ ex debito morali religiosus factus episcopus ad suā religionis regulares obseruatiōes non cōtrarias, aut dissonas episcopo: quia ex ascensu ad perfectionis statum nō dēt deficere a fructu prioris uitę: ut ratio scti Th. monstrat. Perderet autem, si ea, quę etiam non cōferunt ad perfectionem episcopalem, per quę ad il-

* Alias &

lam peruenit, defereret: simile siquidē accidit istis regularibus bonis in episcopo, quod accidit in naturalibus & disciplinabilibus dispositionibus. Videmus enim ad generationem ignis perueniri per calorem disponentem ad ignem, & propterea igne genito, calor non minor manet, aliter tamē, quia prius inerat per uirtutem quasi coactiuam agētis, postea inest ut consequens naturam geniti. Et similiter frequens meditationis studium ad doctoratum ducit, & ppea doctor nisi cancri more retrocedat amplius meditat, licet aliter: quia prius quasi pedagogo cogente, postmodum tāquam actum connaturalē exercens. Ita & religiosus proficendo per regulares obseruatiōes, ad episcopalem perfectionem deducitur, qua adueniente, regulares obseruatiōes episcopum decentes magis assunt: aliter tamē quia prius tenebatur ad illas ex uirtute coactiua legis: modo uero ex recta ratione distante laborem uic nō debere perire in termino, & quod per eadem bona perfectio conseruari debet, per quę acquisita est.

Ex quibus patet, utranque opinionem uerum diuersimode dicere, & quod tenetur ad regulares obseruatiōes, & quod non tenetur, nam tenet ex debito morali, & non tenetur ex debito legali. Et hinc patere potest, quod monachus factus episcopus, licet potest carnalibus ueluti in sexta feria, quando natiuitas Domini illa euenit: quoniam a debito legali, quo sub iugo prohibentis regulę astringebatur, absolutus est, & debitum morale tunc non habet locum. Quia conuenientissimum est, inquit diuus Th. in 3. part. q. 40. ar. 2. ut qui cum aliquibus conuersatur se eis in conuersatione conformet: ita quod in cibo & potu conformiter se sicut alij habeat: constat enim monachum episcopum ad conuersandum cum ecclesia sua, & specialiter clericis translatum. Et hoc precipue locum habet in tanta solennitate, in qua & sancti uiri abstinētię detrahunt, decent enim tantam interne lætitię causam foris erumpere ad lætas mensas.

Ad primam ergo obiectionem pro parte negatiua ex decretis, dicitur, quod monachus factus episcopus absoluitur a regulari iugo quod coactionem importat, sed non absoluitur a morali debito operis regularis. Et similiter verificanda est, quod absoluitur a iugo ieiunij, & non a ieiunij debito morali. Ad obiectionem primam pro parte affirmatiua ex auctoritate S. T. dicitur, quod intelligendus est de debito morali, & nō de legali. Quod patet tum ex rōne ibi reddita, quod nō nisi debitum morale cōcludit, tum ex eo, quod iuxta illam doctrinam religiosus factus episcopus ē Romanus, tenet ad regulares obseruatiōes nō decedens ipsum, & tñ constat ipsum non teneri debito legali, sed morali tantum ad huiusmodi. Rōne nō illius nō magis militat p alijs episcopis, quā pro Romano, quā iste teneat esse perfectior ceteris.

Ad secundam obiectionem dicitur, quod canon ille Honorij, explicando restringens esum carnis in die natalis Domini ad eos, qui nec uoro nec regulari obseruatiōe sunt astricti, intelligitur de astrictis ex debito legali ad regularem obseruatiōem, & non de his, qui ex debito morali subsunt regulari obseruatiōe. Et ratio est, quia in qualibet scientia nomina sunt interpretanda sūm uisum illius sciētię, cōstat autem solos astrictos debito legali appellari in iure astrictos lege, & non astrictos legali debito appellari solutos a lege, princeps. n. solutus dicitur legibus, qui tamē secundum morale debitum subsunt legibus, et quā magis uiget ad ppositū monachus.

epi-

episcopus à iugo regulę monasticę professionis absolutus dicitur, statutum 18. q. 1. non comprehenditur iugitur monachus episcopus in iuris dispositione inier astrictos regulari obseruantia, sed inter absolutos à iugo regularis obseruatę, si iuris textum vnum secundum eiuſdem iuris textum alium inreligere dēmus. Et tu lector memento scripta nostra de huius quęstionis materia in commentarijs super Secunda secundę, ad hęc referre subtilius discussa. Rom. 13. Febr. 1518.

TRACTATVS VIGESIMVSSEXTVS.
De Sacri ordinis Collatione vnica
Quęstione contentus.

QVÆSTIO.

Vtrum in collatione sacri ordinis sufficiat tactus corporalis post completam prolationem verborum, in quibus consistit forma.

Veritur, an in collatione ordinis sufficiat tactus corporalis post completam prolationem verborum, in quibus consistit forma. Et vñ quod sic. Primo, quia de facto ritus hic seruatur alicubi absq; reprehensione, vt à fide dignis dicitur. Porrigitur siquidem ab episcopo dicente semel tantum formę verba in numero plura licet accipere potestatem, & calix pparatus, quotquot sunt ordinandi in sacerdotes, sigillatim accedunt ad contactum calicis episcopo non repente, neque continuatę verbas, sed deinceps silēte: absurdū est autē damnare tantam multitudinem, ergo, &c.

Secundo, quia vbi est diuersitas opinionum, nō est definitiue asserendum, nisi liquide manifestata sit veritas, ergo multo magis vbi nihil inuenitur etiam opinatum, non est damnanda altera pars, sed quilibet sensui suo relinquendus. Sed de similitate contactus corporalis sacrorum ordinum suscepiōne, nihil apparet et opinatum, quin potius de cōtra etu ipso corporali diuersę sunt opinionēs vt S. Th. in 4. di. 24. dicit, Non sunt igitur damnandi, qui te tigerunt quidē calicem preparatum, &c. quamuis non simul cum prolacione verborum.

Tertio, quia si contactus & verborum prolatio deberent esse simul tempore, hoc esset quia verba formaliter non verificarentur. Sed hoc non accidit in proposito, nam in verbis imperatiui modi satisficit, si incontinenti obeditur secundum intentionem imperantis. Episcopo autem porrigenti & dicenti, tot ordinandis, Accipite, obeditur incontinenti secundum eius intentionem, quā episcopus et explicite dicit, Ego intendo omnibus conferre ordinem sic successiue venientibus: ergo, &c.

Respondeo. In hac difficultate primo declarabitur veritas de necessitate contactus: secundo, de similitate contactus & verborum, tertio satisfietur oppositis.

Quo ad primum scito, quod non opinatiue, sed asseritiue dicendum est, quod contactus corporalis necessarius est sacramento ordinis, nō solum quia simile est in ceteris sacramentis: in quibus adhibet extranea materia (Baptismus enim sine contactu aque, confirmatio sine contactu manuum, vel chris matis, & extrema vnctio sine contactu olei non fit &c.) sed quia propria ratio formę sacramenti ordinis hoc exigit, vt diuus Thom. in p̄allegato loco docuit. Oportet siquidem verba, in quibus consistit

A sit forma ordinis verificari sic, quod actus significati impleatur: alioquin inefficacia uanaque sunt: sed in uerbis formę percipitur actus suscepiōnis corporalis: ergo oportet impleri tale imperiū per corporalem acceptionem. Probatur minor: quia cū dicitur, Accipe, aut imperatur solus actus interior, aut cum exteriori acceptione. Non interior solus, quia de interioribus solis ecclesia non se impedit: ergo iunctus exteriori acceptioni. Et confirmatur: cum sacramenta consistant in rebus & uerbis sensibilibus (ut patet in principio 4. Sententiarum) demōstrationes iusionēque sacramentales ad sensum impleri oportet. Propter quod sicut cum in forma Eucharistię dicitur, Hoc est corpus meū, oportet fieri demonstrationem non ad intellectum tantū, sed ad sensum: ita cum in forma ordinis dicitur, accipe, oportet fieri iusionem ad sensum. Et sicut ibi oportet monstrare contentum sub his sensibilibus speciebus panis, &c. ita hic imperari acceptionem sensibilem, quę contactu corporali perficitur, &c. Et hęc rō non solum infert quod oportet corporalem suscepiōnem interuenire in illis traditionibus imperatur explicite acceptio alicuius rei corporalis, (puta cum dicitur, Accipe librum uel clauēs, &c.) sed etia cum dicitur, Accipe potestatem, vel accipe spiritum sanctum: idem enim est utrobique iudicium, quia idem est in vtriusque imperati. Meminisse enim oportet, quod sicut in consecratione sanguinis Iesu Christi, non demonstratur ex vi verborum id quod continetur sub specie vini, quod tamen deberet demonstrari sicut in consecratione corporis: sed demonstratur calix continēs illas species dicendo, Hic est calix, &c. & iuxta tropum metonymie ponitur continens pro contento, ad insinuandum, quod cōuersio fit in sanguinem, vt potabilem, ita in sacramento ordinis iubetur ex vi verborum quādoque acceptio spiritualis rei (quia potestatis seu Spiritus sancti) iuxta eundem tropum ponitur quod dicitur pro eo quod fit, id est acceptio potestatis pro qua acceptio corporalis fit, loco ipsius acceptionis incorporalis, quę in rei ueritate imperatur. Oportet enim (ut dictum est) iusionem sicut & demonstrationem sacramentorum, ad sensum impleri, &c.

Amplius, Non minus oportet impleri quod fit in sacramento, quam quod dicitur. Sed in sacramento ordinis si fit traditio calicis actiue, & non accipitur, constat quod non impletur quod fit. nulla actio impletur sine passione, vnde episcopus & uerbo (vt dictum est) iuxta tropum predictū, & facto, ipsa. porrectione calicis, vel actiua manuum impositione, imperat corporalem suscepiōnem. propter quod sicut non sufficit episcopi manus imponere actiue tantum: sed oportet corporaliter tangi ordinandum, & obedire, contactum corporalem sustinendo: quamuis ex vi uerborum spiritus sanctus accipiendus iubeatur in illa impositione: ita non sufficit calicem cū uerbis porrigere, sed oportet ordinandum obedire, ad corporalem tactum accedendo, quamuis ex vi uerborum potestas accipienda dicatur imperatiue, &c. Confirmatur quoque hoc auctoritate decretalis de sacram. non ite. cap. presbyter. Vbi expresse apostolica traditione tactum corporalem debere interuenire Grego. 9. dicit, &c. Non deest quoque auctoritas S. Thomę, & Petri de anor. & rubricarum librorum pontificalium, &c. Hęc de primo.

Quo ad secundum scito, quod oportet corporalem contactum fieri cum prolacione uerborum,

Alias q̄ dicitur:

in